

ניצוצי אורה מתורתם ודרכיהם של אבותינו ורבתינו הקדושים מאורי הדורות זיע"א

על הפרשה

ויבא משה ואהרן אל פרעה ויאמרו אליו כה אמר ה' אלקי העברים עד מתי מאנת לענות מפני שלח עמי ויעבדני. כי אם מאן אתה לשלח את עמי הנני מביא וגו'.

כתב מרן הגרי"ז הלוי זצוקללה"ה:

וכפל הדברים המיאון, ושישלח, דהיה לו לומר רק שישלח. ונראה הביאור בזה. עפ"י מש"כ הרמב"ם פ"א מתענית ה"ג אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריה הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשים הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות הוא שכתוב בתורה והלכתם עמי בקרי והלכתי גם אני עמכם בחמת קרי. כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהיא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי, עכ"ל. והיינו על מה שאומרים, על צרה שבאה, שזה רק מקרה, בעד זה לבד מתחייבים צרות יותר, וזהו שאמר משה לפרעה שעל שני דברים יבאו המכות עליו, על מה שאינו שולח וגם על מאונו באמר שהמכות אינן מעשי ה', כי אם דרך חכמה וכשפים, דעל זה לבד מתחייב במכה על מכותיו. כמש"כ.

ולכל בני ישראל היה אור במושבתם

כתב הנצי"ב בספר העמק דבר:

לא נצרך הכתוב להודיענו כי אם במכת ערב ודבר לצורך ענין אבל כאן ע"כ בא לרמז שבמאות רשעי הדור בא אור לישירים.

וגם מקנינו ילך עמנו

כתב המלבי"ם:

וע"ד המוסר אמר שמקננו ילך מעצמו ולא ירצה להשאיר פה, כמו הפר של אליהו שהלך מעצמו להשחט לקרבן, וממנו נקח מוסר לעבוד את ה' ולמסור נפשותינו על כבוד שמו ע"ד מלפנו מבהמות ארץ.

וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה

כתב רבנו בחיי:

ומה שהזכיר לשון רעהו ורעותה, יראה לי שקודם מתן תורה היו כל הבריות חברים כאחד אבל לאחר מתן תורה שהחזיר הקב"ה את התורה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שקבלוה ישראל יצאו כל האומות מן האחזה והריעות ונשאר השם הזה בעם ישראל בלבד שנקראו אחים ורעים למקום, הוא שכתוב (תהלים קכב, ח) למען אחי ורעי, וזהו שדרשו חז"ל (בבא קמא ק"ג ע"ב) לכל אבידת אחיך, אחיך ולא גוי, וכן לא תשיך לאחיק, אחיך ולא גוי (בבא מציעא ע"ב).

החודש הזה לכם ראש חדשים

כתב רבנו בחיי:

ודרשו חז"ל (סנהדרין מב). בכתוב הזה החודש הזה לכם ראש חדשים, אלמלי לא זכו ישראל למצוה אחרת אלא לזו שמקבלים פני שכינה פעם אחת בחודש דים, כתיב הכא החודש הזה וכתוב התם זה אלי ואנוהו. וענין המדרש הזה הוא רמז לכנסת ישראל הנקראת עטרת המקודשת ומיוחדת לישראל שהם עמוסי בטן, ולכך תיקנו בברכת הירח עטרת תפארת לעמוסי בטן, ומפני שהמברך ברכת הלבנה הוא מקבל פני שכינה לכך תיקנו לברך אותה מעומד ולא מיושב מפני אימת מלכות שמים.

וידוע כי כשיראה האדם הלבנה בחידושה ומברך עליה הנה הוא מעיד על חידוש העולם שהוא עיקר האמונה ומודה על אלקותו של יוצר בראשית שחידש העולם כשם שמחדש הלבנה בכל חודש וחודש, ואמרו כי גוון השחרות הנמצא בה הוא מענין מתאבלת על ישראל המונים ללבנה כשהם

שרוים בגלות, ועל זה אמר שלמה יפה כלבנה ברה כחמה וכו', וממה שהזכיר בחמה ברה אתה יכול להביא שאין הלבנה ברה, ואל תתמה בזה, שגם השכינה שהיא כח הלבנה היא שורה עמהם בגלות ומצטערת בצרתם שנאמר בכל צרתם לו צר.

והיה לכם למשמרת

כתב האור החיים:

ירמוז על דרך אומרם ז"ל (ויק"ר כג ב) בפסוק גוי מקרב גוי שהיו ישראל במצרים סרוכים קצת בחוקי עבודה זרה מצד היותם בין המצריים, ואמרו עוד (שמו"ר טז ב) שרמזו הכתוב באומרו משכו שימשכו מעבודה זרה, והנה אין כוונתם ז"ל לומר ח"ו שהיו עובדי עבודה זרה, אלא לצד שהיו בנייהם מבלי ידיעתם ויעשו חוקים של עובדי עבודה זרה בפרטי המלבושים והמאכלים ודברים הרגילים, ואשר על כן מלבד שצוה שיעקרו מאותם פרטים שידמו להם, נתחכם עוד א-ל עליון לעקור בחינת הרע מהם, ולעשות תיקון עון זה, ואמר שיקחו הטלה שהיא עבודה זרה של מצרים שבה היה לישראל המכשולות ויעשו בה מצוה האמורה בענין, ובזה יהיה להם תיקון לשמירת עון עבודה זרה, והוא אומרם והיה לכם למשמרת, פירוש במקום מצות שמירת עבודה זרה כשינהגו בו משפט כתוב, והבן.

והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם

כתב הכלי יקר:

קשה שבכל מקום קרא הבנים בל' יחיד, כי להלן נאמר והגדת לבנך, ובבן התם אמר והי' כי ישאלך בנך לאמר מה זאת, ובבן החכם נאמר בפר' ואתחנן כי ישאלך בנך מאמר מה זאת וכאן אמר והי' כי יאמרו אליכם בניכם ל' רבים.

אלא ודאי שכאן מדבר בזמן שיקומו הרבה בנים סוררים ויחשבו להרוס פינת עבודה זו להשבית את העם ממלאכת עבודת השי"ת, ובעבור אותן המהרסים צריכה העבודה שימור ביותר, ועל אותו דור סורר אמר ושמרתם את העבודה הזאת תשמרו אותה שלא תהרס. ואח"כ ביאר באיזו זמן צריכה העבודה שימור. על זה אמר והי' כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם, ר"ל והיה צורך זה השימור באותו זמן כי יקומו בניכם בנים משחיתים ויאמרו דרך לעג מה העבודה הזאת לכם כי בלעגי שפה ידברו אל העם הזה כדי להשביתם ממלאכת עבודת ה' ועל אותו זמן אמר ושמרתם את העבודה כי אז היא צריכה שימור ביותר לעמוד כנגד המלעיגים ולכך נקט בניכם ל' רבים כי בעבור איזו יחיד המלעיג אינה צריכה שימור כ"כ כי בטלה דעתו אצל כל אדם.

ססס

זכרון לצדיקים

הגאון רבי חיים כפויס
"בעל הנס"

ביום י"ב שבט יום היא"צ של הגאון רבי חיים כ"ר
יצחק כפויס – נלב"ע שנת שצ"א

כתב רבנו החיד"א בשם הגדולים (חלק גדולים מער' מ אות ט):

הרב החסיד מה' חיים כפויס בעל הנס זלה"ה, שהיה דיין ונסתמא והיו מרננים עליו שח"ו לקח שוחד, ואמר בתוך קהל ועדה כי שמע דבת רבים יחדו ירננו"ו שלקח שחד ואם האמת אתם כן יהיה תמיד הענין יכנסו ואם הוא נזהר מאד בזה יאיר עיניו כבראשונה, ונתקבלה תפלתו בהלו נרו. ואני הצעיר ראיתי חתימתו כשהיה סגי נהור והיה חותם מאומד וכמעט אין האותיות נכרות כמי שלא ראה. וראיתי חתימתו אח"כ ה' נסי חיים כפויס כתובה מאושרה. ועד היום כל הנשבע לשקר על קברו נענש. תנצב"ה זכותו יגן עלינו.

□